

Nizozemsko lapá po dusíku

- CZ24 News | 13. srpna 2023

NIZOZEMSKO: Protesty zemědělců mohou zvrátit vývoj parlamentních voleb, protože zákazy znečištění nenabízejí životaschopnou alternativu.

Čeští politici nejsou jediní, kdo se ostře vymezuje proti Green Dealu, který byl vytažen odkudsi z Bruselu. Žádný vlastenec přece nemůže chtít, abychom přišli o nejvyšší ceny potravin, nejdražší energii, nejvyšší inflaci a největší zisky v těchto a navazujících oborech, včetně bank. Nikdo nechce dvoje otroctví, abychom se podřizovali vedle zahraničních zájmů ještě zájmům příštích generací. Ať si to ti spratci zařídí podle svého, ale nám do toho kecat nikdo nebude.

Vnitropoliticky je tedy situace jasná, takže nám nikdo nemůže vyčíst, že bychom v tom zeleném šílenství nějak pokročili. Samozřejmě, že ten boj není zadarmo. Někdy se třeba dozvíme, kolik to stálo a kdo všechno pustil chlup, aby se zapojili i ti, koho by to normálně nenapadlo. Prozřevší politici však předtím trpce zjistili, že bez hřmotu ve prospěch největších a nejbezohlednějších lánů v Evropě, bez podpory uhlí, spalovacích motorů a jaderných elektráren by se neuživil.

Takhle složité to není jen u nás. Máme i spojence, a nejen mezi soudruhy z bývalého bloku sovětských satelitů. V Nizozemí zuří „dusíková krize“, která je u nás obvykle interpretována tak, že EU nařídila této zemi na atlantickém pobřeží, aby vybila své krávy a prasata. Není to úplně přesné, ale zemědělství se to týká.

Z této vypjaté atmosféry vznikla v Nizozemsku roku 2019 strana BBB (Hnutí farmářů a občanů). Opírá se o protesty zemědělců proti „dusíkové strategii“ vlády a programově se orientuje na to, co považuje za zájmy venkova a jeho příměstských oblastí. V předvolebních průzkumech už je na třetím místě, takže by mohla zásadně promluvit do příští moci.

Wim Brouwer povedal, že jeho farma na chov dobytka byla holandskou vládou označená za „vrcholového znečišťovatele“. Fotografie: Judith Jockel/The Guardian

Parlamentní volby jsou v listopadu, ale vyhlídka změny rozkládá vládu už teď. Spousta politiků si hledá jiné místo. Přehled nabízí list Politico. Premiér Mark Rutte, který je spolu s maďarským Orbánem nejdéle sloužícím v EU, ohlásil, že kandidovat nebude. Nizozemský velvyslanec v Bruselu

chce přejít do Evropské investiční banky. Po lepším se rozhlíží ministři financí a zahraničí. A teď pozor – do země naopak míří evropská superváha Frans Timmermans, místopředseda pověřený zelenou politikou, který se chce postavit do čela společné kandidátky Zelené levice a labouristů.

<https://www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/in-the-dutch-countryside-a-rural-revolution-simmers/>

O co jde v „dusíkové strategii“? Nizozemsko patří k zemím s největšími koncentracemi čpavku a oxidů dusíku v Evropě. Čpavek je z organických hnojiv, oxidy dusíku z dopravy. Místy je toho o řád více než evropský průměr. Avšak podobná situace je i v Belgii, Dánsku, Británii nebo Irsku. Strategie volá po snížení znečištění dusíkovými zplodinami na polovinu do roku 2030. Největší znečišťovatelé (500 až 600 podniků) by měli zavřít krám hned, do roka.

Důvody jsou patrné na první pohled. Půda a spodní vody už nemohou pojmout takovou zátěž. Zemědělská krajina se změnila v zelenou poušť, kde nežije nic jiného než pár monokulturních plodin. Drastické jsou zejména úbytky opylujícího hmyzu, a hmyzu vůbec. Proto mizí i ptáci, kteří se hmyzem živí. Zmizel také život v půdě. Když k tomu přičteme klimatické změny, je to docela nářez. Kdo by si to chtěl prostudovat pozorněji a nemá na výlet do Nizozemska, může se projíždět zemědělskou krajinou u nás doma.

Veluwe, přírodní rezervace v blízkosti Brouwerovej farmy, kde je ohrožená biodiverzita. Fotografie: Judith Jockel/The Guardian

Původním nizozemským záměrem bylo snížit zátěž alespoň kolem chráněné přírody v systému Natura 2000, jinak všechno zajde i tam. Nizozemské zemědělství je nejintenzivnější v Evropě. Měli i nejúrodnější půdu, než si ji takhle poničili, a zbyla jim obrovská koncentrace obyvatelstva přes 400 osob na kilometr čtvereční. Intenzivní tam musí být všechno, ale mělo by jít o lidi, nejen o peníze.

Teď zas jde jen o ten dusík. Prvním opatřením dusíkové strategie bylo zrušení statisíců projektů zejména v blízkosti chráněných území. Nedostaly potřebné dusíkové limity, bez kterých nemůže být vydáno stavební povolení. Jenže pak už nenásledovalo nic, co by venkov zbavilo obavy, že všechno se má odehrávat jen na jeho úkor.

Proto má strana BBB v programu i rozvoj venkova, což je vnímáno jako lepší alternativa než krajní pravice, která se vymezovala jen proti migrantům. Volební preference BBB mohou částečně růst také jako ohlas na tuto pozitivní složku programu, který o sobě tvrdí, že není „ani pravý, ani levý“.

S tou politickou orientací to není úplně jednoznačné. Teď třeba BBB spolupracuje v jednom provinčním parlamentu se Zelenou levicí. Její představitel tvrdí, že zatím to jde dobře, ale obavy má z toho, až se BBB dostane ke skutečné moci a začne měnit zákony vztahující se k přírodě. Pak může vzniknout ještě větší konflikt než dnes, protože do hry budou vtaženi i ti, kdo by chtěli poslední zbytky přírody v Nizozemsku zachovat, ne-li rozšířit.

Brouwerova farma s nápisem „bez farmářů žádná budoucnost“. Fotografie: Judith Jockel/The Guardian

Reportážní vhled do toho, co se v Nizozemsku děje, přináší britský Guardian, list, který je v domácích tématech levicový. Popisuje farmu s 1360 kravami v Barneveldu pár kilometrů od evropsky chráněného území Veluwe. Její emise překračují normu devětkrát, a tak patří mezi 3000 špičkových znečišťovatelů, kterým vláda nabídla, že je odkoupí (a zlikviduje) za 120 procent hodnoty. Vlastník Wim Brouwer je z toho zoufalý.

“Dnes ráno jsem provedl výpočet, kolik by dělalo 120 procent hodnoty mé farmy, což ministr přírody označil za nesmírně atraktivní přístup,” řekl Brouwer. “Pro mě to není nic nesmírně atraktivního. Za tuto částku byste farmu nemohli postavit *ljinde*. Ale když podnik vyplní formulář a zjistí, že je špičkovým znečišťovatelem, je to rozsudek smrti.”

Brouwer na životní prostředí nekašle. Jeho farma je uhlíkově neutrální. Jakmile je však na seznamu špičkových znečišťovatelů dusíkem, přichází o možnost úvěrování. Jako předseda místní odborové organizace zemědělců LTO se zastává i ostatních. “Každých 14 dní si vezme v Nizozemsku jeden zemědělec život. Pokud zdravá kariéra trvá 40 let, pak trávíme deset procent té naší životem v nejistotě.”

Guardian cituje i druhou stranu sporu, kterou zastupuje Wim de Vries, profesor environmentální systémové analýzy na Waningenské univerzitě.

“Tento problém trvá již více než 50 let, a je to skutečný problém. Jde o narušení rovnováhy živin: příliš mnoho dusíku, okyselení půdy, nedostatek vápníku, hořčíku, draslíku. Má to dopad na půdní mikroorganismy a žížaly. Některé rostliny vytlačují ostatní, snižuje se diverzita. Klesají počty hmyzu a motýlů, kteří na těchto rostlinách žijí, a pak ptáků.”

„Proč jsme v Belgii a Nizozemsku tak přísní? Protože překračujeme kritické zátěže.”

<https://www.theguardian.com/environment/2023/jun/25/farmers-on-frontline-as-dutch-divided-by-war>

[-on-nitrogen-pollution](#)

Pravdu mají obě strany, jedna, že ze zákazu emisí se nedá žít, a druhá, že takhle to dál nejde a přehlížení potřeb přírody, základu i našeho života, musí proboha jednou skončit. To je politická šance pro ty, kdo to dokážou dát dohromady.

AUTOR: Zbyněk Fiala

[ZDROJ](#)